

**Бібліографічні посилання:**

1. Боулби Дж. Создание и разрушение эмоциональных связей. М. 2006.
2. Ainsworth, M.D.S. Attachment: Retrospect and prospect. The place attachment in human behavior. C. M. Parkers, J. Stevenson-Hinc (eds.). N.Y., 1982.
3. Sessa I, D'Errico F, Poggi I and Leone G (2020) Attachment Styles and Communication of Displeasing Truths. Front. Psychol. 11:1065. doi: 10.3389/fpsyg.2020.01065

**Курган Олена,**

студентка першого курсу спеціальність  
«Психологія», група Б-ПС-142)

Дніпропетровського державного  
університету внутрішніх справ

**Ядловська Ольга,**

кандидат історичних наук,  
доцент кафедри соціально-  
гуманітарних дисциплін

Дніпропетровського державного  
університету внутрішніх справ

**МЕХАНІЗМ ПРОЦЕСУ АДАПТАЦІЇ ДО НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ  
ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ПЕРШОГО КУРСУ**

Вступаючи до закладу вищої освіти, здобувач стикається з різними психологічними проблемами, що з самого початку будуть його лякати. На початку він може боятися знайомитись із чимось новим, відповідати на заняттях і навіть загалом не проявляти будь-яку активність у «новому житті». Це можна пояснити тим, що доволі таки часто людина боїться сказати щось не так та бути осміяною за свої думки, а особливо, коли вона знаходиться в новому колективі, де нікого не знає. З часом вона здобувачі освіти звикають до навчання у вищій ланці освіти та якісно будують своє спілкування та навчальну діяльність. Велику роль у процесі адаптації відіграє самоорганізація роботи здобувача освіти та соціалізація в новому середовищі.

Проблема адаптації здобувачів освіти першого курсу до середовища закладу вищої освіти широко обговорюється в системі вищої освіти, адже від успішності цього процесу багато в чому залежить подальша професійна кар'єра і особистісний розвиток майбутнього фахівця. Поняття адаптації можна розглядати як процес пристосування індивіда до нових умов, входження до нового соціального середовища, засвоєння норм такого середовища та вироблення нової моделі поведінки. Здатність активного пристосування особистості до умов середовища як фізичного, так і соціального, визначається як «адаптивність – не адаптивність» та відображає відповідність між метою та результатами, яких досягнуто у процесі виконання певного виду діяльності [1].

Особливого значення адаптаційні процеси набувають за умов зміни середовища життєдіяльності, зокрема на початкових етапах навчання у ЗВО. Вони вимагають від молоді людини активації механізмів адаптації і часто призводять до стану психологічного перенапруження. Так доведено, що формування нового стереотипу поведінки упродовж першого року навчання призводить до дезадаптаційного синдрому в 35-40% першокурсників [2].

Як відомо, час навчання у закладах вищої освіти збігається з першим періодом зрілості, тому характеризується складністю становлення у молоді особистісних рис. У цьому віці підвищується значущість таких феноменів, як життєві цілі, спосіб життя, зобов'язання, кохання, вірність, тощо. Спостерігається зміцнення свідомих мотивів поведінки, зміцнюються такі якості, як цілеспрямованість, самостійність, ініціативність, рішучість. Важливу роль у процесі адаптації відіграє період переходу від шкільного навчання до студентського, адже у цей період відбувається різка зміна соціального стану [3].

Здобувач вищої освіти у своїй навчальній діяльності проходить цілі періоди адаптації, які поділяються на роки. На першому курсі відбувається адаптація колишнього абітурієнта до студентських форм колективного життя. Поведінка студентів характеризується високим ступенем конформізму (пасивне, пристосовницьке прийняття порядків, правил, норм у поведінці). Для порівняння, другий курс є періодом найнапруженішої навчальної діяльності студентів. У життя другокурсників інтенсивно

включені всі форми навчання і виховання. Студенти отримують загальну підготовку, формуються їхні широкі запити і потреби. Процес адаптації до середовища здебільшого завершений. А от на третьому та четвертому курсі студенти ознайомлюються зі спеціальністю під час періоду практики. Їхній поведінці властивий інтенсивний пошук раціональних шляхів і форм спеціальної підготовки; відбувається переоцінка цінностей [4].

Процес адаптації приходить з часом до кожного здобувача вищої освіти, але у кожного це відбувається індивідуально. Не можна говорити, що немає таких студентів, які з самого початку адаптувалися. Хоча ззовні можливо вони й будуть виглядати так, неначе все відбується добре, але кожен першокурсник переймається тим, що його життя суттєво змінилося. Зазначимо, що здобувач освіти першого курсу проходить декілька адаптаційних етапів протягом першого семестру навчання: при вступі до закладу вищої освіти та сприйнятті нових форм навчання, нового колективу, нових вимог у навчанні, а також необхідності опанування значного обсягу навчального матеріалу самостійно. Ще один адаптаційний період пов'язаний із сучасними викликами, зокрема, локдаунами, карантинами і, відповідно, введенням дистанційних форм навчання, що вимагають самоорганізованості та відповідальності здобувачів освіти. Останнім адаптаційним періодом виступає сесійний етап. З успішних проходженням зазначених етапів здобувач освіти фактично є вдало адаптованим до навчання у закладі вищої освіти у подальшому.

#### **Бібліографічні посилання:**

1. Спіріна Т. П., Зарюгіна Ю. Є. Особливості адаптації студентів-першокурсників до умов навчання у вищому навчальному закладі. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/11381/1/.pdf>
2. Програма адаптації студентів-першокурсників. URL: <https://www.cuspu.edu.ua/ua/kafedra-biolohii/student-life/prohrama-adaptatsii-studentiv-pershokursnykiv>
3. Дідух М. М. Проблеми й основні напрями адаптації студентів до умов навчання в закладах вищої освіти. URL: [http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/16008/1/Maket%202%2825%292019\\_p061-069.pdf](http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/16008/1/Maket%202%2825%292019_p061-069.pdf)
4. Чайка В. Д., Кондрус О. В. Методичні рекомендації для кураторів груп нового набору щодо роботи зі студентами в адаптаційний період. URL: <http://www.dtkddtu.dp.ua/statia.html>

**Кучмак Катерина,**  
аспірантка кафедр української  
мови та журналістики  
Центральноукраїнського  
державного Педагогічного  
університету імені  
Володимира Винниченка

### **КОГНІТИВНО-КОМУНІКАТИВНИЙ ПІДХІД ДО ВИВЧЕННЯ СЛОВОЗМІНИ ГІДРОНІМІВ У ВЗО**

Головним у професійній підготовці студентів ВЗО будь-якого фаху є культуромовна компетентність, якої не можна набути без застосування когнітивно-комунікативної моделі навчання. Зазначену проблему досліджували багато науковців: Ф. Бацевич, С. Воркачев, Н. Єсипенко, М. Пентилюк, В. Жаворонкова та інші. Культуромовна компетентність передбачає володіння граматичними нормами, що полягають у правильному утворенні та вживанні словоформ різних частин мови. Важливим є коректне відмінювання власних назв, зокрема гідронімів.

Різні лінгвістичні особливості власних назв водних об'єктів досліджували С. Вербич, О. Карпенко, В. Лучик, Л. Масенко, І. В. Муромцев, Я. Редька, О. Стрижак, З. Франко, В. Шульгач та інші.

З погляду нових підходів морфологічної парадигматики необхідно українські власні назви водних об'єктів поділити на елементарні парадигматичні класи, виокремивши актуальні для цього чинники.

Мета публікації – послуговуючись когнітивно-комунікативною методикою, з'ясувати проблемні питання словозмінної парадигматики гідронімів із метою удосконалення культуромовної компетентності здобувачів вищої освіти. Реалізація мети передбачає розв'язання таких завдань: 1) з'ясувати чинники, які впливають на словозміну власних назв водних об'єктів; 2) виокремити проблемні аспекти відмінювання гідронімів іменникового типу.